

- for kalksjøer. Direktoratet for Naturforvaltning. DN-rapport 6-2011.
- Mjelde, M., Langangen, A. & Edvardsen, H. 2012. Handlingsplan for kalksjøer: utredning av miljøkrav for kransalger og tjønnaks i kalksjøer (Vol. 6450-2012). Norsk institutt for vannforskning.
- Mjelde, M., Langangen, A., Edvardsen, H. & Mjelde, M. 2012. Handlingsplan for kalksjøer. Utredning av miljøkrav for kransalger og tjønnaks i kalksjøer. Norsk institutt for vannforskning.
- Langangen, A. 2012. Handlingsplan for kalksjøer: inventering av kalksjøer i Ringerike og Kongsberg kommuner i Buskerud fylke (Vol. 3/12). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.
- Langangen, A. 2012. Handlingsplan for kalksjøer: inventering av kalksjøer i Tranøy, Sørreisa, Lenvik og Balsfjord kommuner i Troms fylke (Vol. 2/12). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.
- Langangen, A. 2012. Handlingsplan for kalksjøer: inventering av kalksjøer rundt Movann i Oslo kommune (Vol. 4/12). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.
- Langangen, A. 2012. Handlingsplan for kalksjøer: inventering av sjøer på kalkområder i Nedre Eiker, Øvre Eiker, Kongsberg, Drammen, Modum og Lier kommuner i Buskerud fylke (Vol. 16/12). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.
- Langangen, A. 2013. Handlingsplan for kalksjøer: inventering av et utvalg kalksjøer i Nordland, Nord- og Sør-Trøndelag fylker (2. utg. ed., Vol. 1/11). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.
- Langangen, A. 2013. Handlingsplan for kalksjøer: inventering av kalksjøer i Asker, Bærum, Oslo, Nedre Eiker og Øvre Eiker, Akershus, Oslo og Buskerud fylker (2. utg. ed., Vol. 2/11). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.
- Langangen, A. 2013. Handlingsplan for kalksjøer: inventering av kalksjøer i Hamar, Løten, Ringsaker og Stange, Hedmark fylke (2. utg. ed., Vol. 4/11). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.
- Langangen, A. 2013. Handlingsplan for kalksjøer: inventering av kalksjøer i Vestre Toten, Gjøvik og Nordre land, Oppland fylke (2. utg. ed., Vol. 3/11). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.
- Langangen, A. 2013. Handlingsplan for kalksjøer: inventering av sjøer på kalkområder i Oslo og Akershus: Eidsvoll, Nes, Nannestad, Ullensaker, Nittedal, Bærum, Asker og Oslo kommuner (Vol. nr.3/2013). Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Miljøvernavdelingen.
- Langangen, A. 2013. Handlingsplan for kalksjøer: inventering av sjøer på kalkområder i Skien-Langesund området og Fen-feltet, Telemark (Vol. 3/13). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.
- Langangen, A. 2013. Handlingsplan for kalksjøer: undersøkelse av kalksjøer og en kort omtale av tre brakkevannsförekomster i Ytre Hvaler nasjonalpark (Vol. 2/13). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.
- Langangen, A. 2013. Handlingsplan for kalksjøer: undersøkelser av noen innsjøer i Vestfold fylke med særlig vekt på kransalger (Vol. 11/13). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.
- Langangen, A. 2013. Handlingsplan for kalksjøer: undersøkelser av noen innsjøer på Sørlandet og Sør-Vestlandet med særlig vekt på kransalger (Vol. 10/13). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.
- Langangen, A. 2014. Handlingsplan for kalksjøer: undersøkelse av noen innsjøer i Nordland, Troms og Finnmark fylker (Vol. 1/14). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.
- Langangen, A. 2015. Handlingsplan for kalksjøer: Spiketjern - en charasjø på Lauarplatået, Kongsberg (Vol. nr. 5/15). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.
- Langangen, A. 2015. Handlingsplan for kalksjøer: undersøkelser av noen innsjøer i Bindal, Brønnøy, Alstadhaug, Vega, Herøy og Dønna kommuner i Nordland fylke (Vol. nr. 6/15). Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernavdelingen.

INNI GRANSKAUEN

Norges nasjonalblomst

Per M. Jørgensen

pmjorg@broadpark.no

Det hersker fremdeles forvirring om hva som er Norges nasjonalblomst til tross for Per Sundings greie redegjørelse for saken for 25 år siden (Sunding 2001).

Fakta er relativt enkle. Til den internasjonale botaniske kongressen i Amsterdam i 1935, ønsket arrangørene at landene skulle presentere med sine nasjonalblomster (van Rijkvorsel, pers. comm.). Dette satte de norske botanikerne i en knipe. Der fantes ikke noen norsk slik (se nedenfor). De ble derfor nødt til å utse en. Under ledelse av professor Rolf

Nordhagen i Bergen og konservator Johannes Lid i Oslo (Sunding 2002) kom de frem til at bergfrue

Figur 1. Bergfrue *Saxifraga cotyledon* i steinbedet i Botanisk Hage på Milde. Foto: Tor Jan Ropeid.

Saxifraga cotyledon (figur 1) var best egnet, et godt valg. Dette er en karakteristisk, dekorativ plante som finnes spredt i hele landet (ifølge Elven et al. 2022: «frå Ro Lund til Fi Kvalsund»), og den har sin hovedutbredelse i Europa nettopp i Norge (Hultén & Fries 1988), noe som gjelder svært få arter, og disse er oftest sjeldne med begrenset lokal utbredelse. Det finnes ingen data om hvordan valget ble gjort, men faktum er at Norge ble presentert internasjonalt med denne planten.

Dermed skulle vel saken være avgjort! Men uheldigvis klarte NRK å kludre det hele til da Nitimen i 1976 i sin ukyndighet satte i gang med å kåre en norsk nasjonalblomst (Ropeid & Moe 2025). Lytterne valgte røsslyng *Calluna vulgaris* (figur 2) også det et godt valg av en velkjent vidt utbredt art, men med en vid utbredelse i Vest-Europa, helt øst til Russland. Den kan nok også oppfattes å representere noe typisk norsk: overlevelse til tross for vanskelige kår, hvilket også gjelder bergfruen. Den blomstrer jo rikelig selv på de sureste og karrigste voksesteder. Men dette var jo 41 år for sent! Jeg anser dessuten at de botanikerne som valgte bergfruen var minst like gode representanter for landet i denne saken, om ikke bedre, enn Nitimens lyttere, men en kan sette spørsmål ved om de hadde myndighet til å gjøre et nasjonalt vedtak. Det hadde vel strengt tatt heller ikke Nitimen!

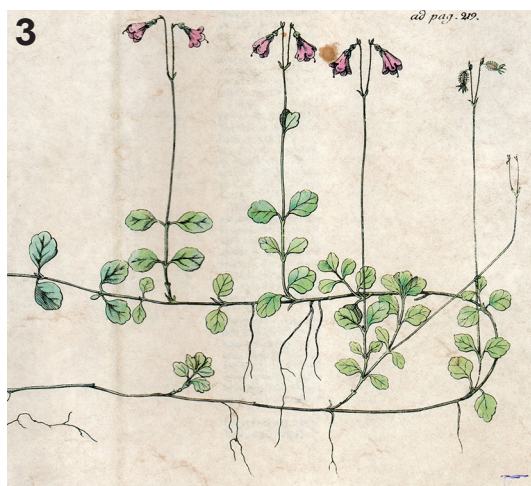
Nasjonalblomst-konseptet

Det ser ut som at idéen om en nasjonalblomst i utgangspunktet var knyttet til statsdannelser, og at den har røtter helt tilbake til middelalderen her i Europa. Det var da franskmennene fikk sin lilje og engelskmennene sin rose, for ikke å snakke om skottenes tistel (hvilken strides de lærde om!). Selv i det fjerne Japan kom en blomst med i dannelsen av keiserdømmet. Keiseren innehar krysantemumtronen! Dette er et begrep som oppstod så tidlig som på 400-tallet og symboliserer keisermakten. Ikke rart at krysantemum er en populær nasjonalplante der med egne festivaler.

Historien om vårt naboland Sveriges nasjonalblomst er annerledes, og kan minne litt om situasjonen her i landet. Her var «blomsterkungen» Carl von Linné innblandet. Han erklærte at linnea *Linnaea borealis* (figur 3) var «herba nostra» (= vår urt, se Jørgensen 2007), og dette slo så godt an at planten ble et symbol for landet (Broberg 2020), inntil den svenske botaniske foreningen nylig kludret det til holdt en avstemning blant medlemmene om hva som er Sveriges nasjonalblomst. De valgte den usvenske blåklokken *Campanula rotundifolia* (figur

Figur 2. Røsslyng *Calluna vulgaris* tegnet av Miranda Bødtker, BG.

Figur 3. Linnea *Linnaea borealis* som den fremstilles i Linnés svenske flora.

4) (Nilsson & Stenmark 2021). Deres oppfatning var at linneaeen ikke var «demokratisk» valgt, og de overkjørte derfor en tradisjon som kan liknes med den de har i ovennevnte land. En tradisjon eksisterer jo uansett hvordan den er oppstått! Jeg

4

Figur 4. Blåklukke *Campanula rotundifolia* slik den ble presentert på forsiden av svensk botanisk Tidskrift 115 (2).

ble så opprørt at jeg meldte meg ut av foreningen der tradisjoner blir erstattet ved en avstemning, en tilfeldig meningsytring.

Konklusjon

Her i landet ser det ikke ut til å ha vært en slik plante knyttet til statsdannelsen. Riktignok har vi dronning Ragnhilds drøm som omtales i Snorre. Hun så for seg et tre som bredte sine grener utover landet. Hvilket tre er ikke angitt, men Werenskiöld (figur 5) illustrer drømmen med et asketre, kanskje med rot i eldre norrøn tradisjon om livets tre (Yggdrasil) som skal ha vært en ask. Imidlertid er asketrær ikke breikronete. Det var nok heller en eik hun så for seg, også et tre med historisk bakgrunn som symbol på noe sterkt og evigvarende. Ved de nasjonale begivenhetene i 1814 og 1905 forekommer der ikke noen planter. Det er vel heller den norske løven, et ubiologisk, heraldisk symbol, som symboliserer statsmakten. Valget av bergfrue som ble gjort av samtidens fremste eksperter i 1935, er faktisk første gang denne idéen ble befestet her i landet, og den bør etter min mening bli stående. Det er mulig at NRKs valg var mer «demokratisk», men det var senere og heller ikke tatt av noen statlig myndighet. For å få slutt på den oppståtte uklarheten, blir det kanskje nødvendig å få en slik myndighet til å fastslå hva som er vår nasjonalplante. Strengt tatt er det vel bare Kongen i statsråd eller noen han har bemyndiget, som kan gjøre dette. Men det lyder unødig byråkratisk i mine ører, siden det egentlig bare er å

Figur 5. Dronning Ragnhilds drøm tegnet av Erik Werenskiöld til utgaven av Snorres kongesagaer i 1899. Public domain.

bruke prioritetsprinsippet! For min del kan kongen gjerne slippe å befatte seg med «fjelldronninga», for vår nasjonalplante er utvilsomt bergfruen, til tross for hva enkelte kilder på nettet hevder.

Kilder

- Broberg, G. 2020. Mannen som ordnede naturen. En biografi över Carl von Linné. Natur & Kultur Allmänlitteratur, Stockholm.
- Elven, R., Bjørå, C.S., Fremstad, E., Hegre, H. & Solstad, H. 2022. Norsk flora, 8. utgåva. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Hultén, E. & Fries, M. 1988. Atlas of North European vascular plants. north of the Tropic of cancer, vol.2. Koeltz Scientific Books, Königstein.
- Jørgensen, P.M. 2007. Linnea - «herba nostra». Årringen 11: 15-17.
- Linné, C. 1755. Flora Svecica, exhibens plantas per regnum Sveciae crescentes, systematice cum differentiis specierum, synonymis autorum, nominibus incolarum, solo locorum, usu oeconomorum, officialibus pharmacopæorum. 2. ed. Sumtu & literis Laurentii Salvii Stockholm.
- Nilsson, E. & Stenmark, M. 2012. Liten blåkllocka är Sveriges nationalblomma. Svensk botanisk Tidskrift 115: 76-81.
- Ropeid, T.J. & Moe, B. 2023. Fjelldronning og hennes junker i fjellhagen. Grobladet 1: 8-9.
- Sunding, P. 2001. Norges nasjonalblomst - røsslyng eller bergfrue? Blyttia 59: 30-32.